

MUHBA MUSEU D'HISTÒRIA
DE BARCELONA

MUSEU D'HISTÒRIA
DE BARCELONA
MUHBA

**MUSEU D'HISTÒRIA
DE BARCELONA (MUHBA)**
Plaça del Rei, s/n.
08002 Barcelona
Tel.: 93 256 21 00
Fax: 93 315 09 57
museuhistoria@bcn.cat
www.museuhistoria.bcn.cat/quarhis

09
quarhis

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

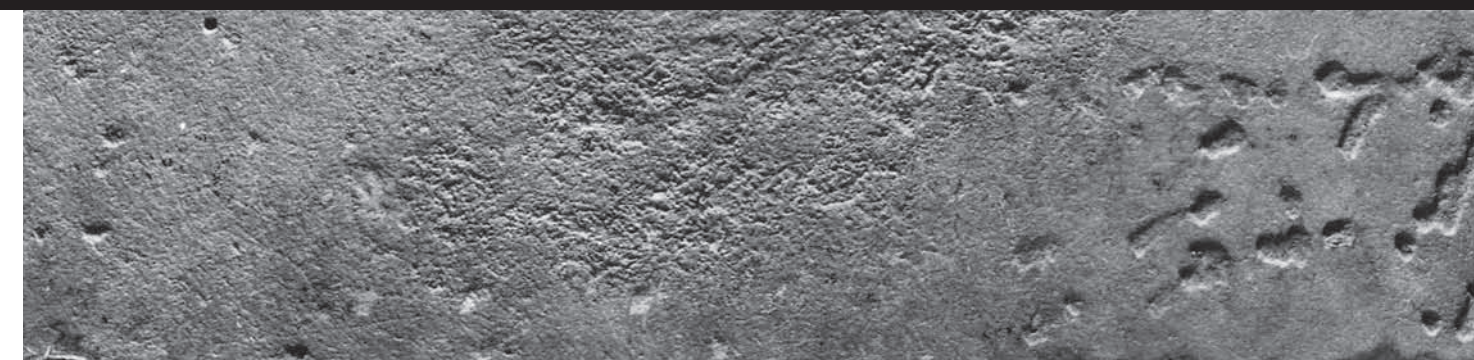
| BARKENO | BARCINO | BARCINONA |
| BARŠALŪNA | BARCELONA |

quarhis

EPOCA II · ANY 2013 · N.09 · ISSN 1699-793X
232 PÀGINES · BARCELONA

Ajuntament
de Barcelona

quarhis|09

Editor:
Museu d'Història de
Barcelona (MUHBA)
Institut de Cultura
Ajuntament de Barcelona

Director MUHBA:
Joan Roca i Albert

Direcció Quarhis:
Julia Beltrán de Heredia

Secretària de redacció:
Vanessa Triay

Consell de redacció:
Xavier Aquilué (MAC)
Julia Beltrán (MUHBA)
Josep Guitart (UAB)
Josep M. Gurt (UB)
Albert López (DiBa)
Magí Miret (GC)
Carme Miró (ICUB)
Miquel Molist (UAB)
Isabel Rodà (UAB)

Avaluadors externs:
Luis Caballero Zoreda
Carmen Fernández Ochoa
Sauro Gelichi
Jean Guyon
Simon Keay
Bernat Martí
Lucy Vallauri
Desiderio Vaquerizo
Giuliano Volpe

Control gràfic:
Emili Revilla

Disseny gràfic:
PFP
(Quim Pintó,
Montse Fabregat)

Realització:
Edicions Hipòtesi, SL

Impressió:
Índice Arts Gràfiques, SL

Imatges de la coberta:
MUHBA i
Pep Herrero-MUHBA

ISSN
1699-793X

Dipòsit legal
B-9715-2005

© dels textos els autors
© de l'edició

**Museu d'Història de
Barcelona**
Institut de Cultura,
Ajuntament de Barcelona
Plaça del Rei, s/n
08002 Barcelona
Tel.: 93 256 21 00
Fax: 93 315 09 57
[www.museuhistoria.bcn.
cat/quarhis](http://www.museuhistoria.bcn.cat/quarhis)

MU·HBA MUSEU D'HISTÒRIA
DE BARCELONA

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA

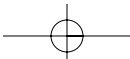
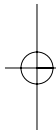
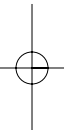
| BARKENO | BARCINO | BARCINONA |
| BARŠALŪNA | BARCELONA |

quarhis

ÈPOCA II·ANY 2013·NÚM.09·ISSN 1699-793X
232 PÀGINES · BARCELONA

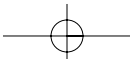
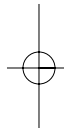
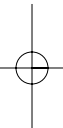

**Ajuntament
de Barcelona**

SUMARI
SUMARIO
SUMMARY
SOMMAIRE

9-10	PRESENTACIÓ. LA PERSPECTIVA ARQUEOLÒGICA AL MUSEU JOAN ROCA I ALBERT
11-13	EDITORIAL JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO
16-118	BARCELONA, EL CAMÍ CAP A LA CAPITALITAT <i>BARCINO</i> , DE COLÒNIA ROMANA A <i>SEDE REGIA</i> VISIGODA, MEDINA ISLÀMICA I CIUTAT COMTAL: UNA <i>URBS</i> EN TRANSFORMACIÓ JULIA BELTRÁN DE HEREDIA BERCERO
120-137	NOTES I ESTUDIS EL NEOLÍTIC ANTIC I L'INICI DE L'EDAT DEL BRONZE A LES EXCAVACIONS DEL NOU CONSERVATORI DEL LICEU ANNA BORDAS I ANNA GÓMEZ I RAMON JULIÀ I YOLANDA LLERGO I JORDI NADAL I RAQUEL PIQUÉ I SANTIAGO RIERA I PATRICIA RÍOS I MARIA SAÑA I MIQUEL MOLIST
138-155	UN EXEMPLE D'EXPLOTACIÓ DE LA CARTA ARQUEOLÒGICA DE BARCELONA: LES VIL·LES I ELS PETITS ASSENTAMENTS AGRÍCOLES. UNA PRIMERA RADIOGRAFIA DEL <i>TERRITORIUM</i> CARME MIRÓ I ALAIX I JORDI RAMOS I RUIZ
156-163	DARRERES TROBALLES EPIGRÀFIQUES EN PEDRA DE <i>BARCINO</i> ISABEL RODÀ DE LLANZA
164-183	UNA PINTURA DE SOSTRE DE L'ANTIGUITAT TARDANA AL BAPTISTERI DE BARCELONA ESTHER ALBIOL LÓPEZ
186-188	NOTICIARI PROJECTE PREHISTÒRIA AL PLA DE BARCELONA
189-190	TÈCNiques CONSTRUCTIVES I ARQUITECTURA DE PODER AL NORD-EST DE LA TARRACONENSE. METODOLOGIA DE REPRESENTACIÓ I PARAMENTS ANALÍTICS PER A LA COMPRENSIÓ DELS PROCESSOS EVOLUTIUS ENTRE L'ALT IMPERI I L'ANTIGUITAT TARDANA
191-193	IMPACTE TECNOLÒGIC EN EL NOU MÓN COLONIAL. CANVI CULTURAL EN ARQUEOLOGIA I ARQUEOMETRIA CERÀMICA (TECNOLONIAL)
194-195	<i>VBI AQVAE IB SALVS</i> . ATLES D'AIGÜES MINEROMEDICINALS, TERMES CURATIVES I CULTES A LES AIGÜES A LA HISPÀNIA ANTIGA. TERCERA FASE DEL PROJECTE
196-197	LA CARTA ARQUEOLÒGICA DE BARCELONA, UNA EINA DE RECERCA I PLANIFICACIÓ URBANA
198-199	PLA <i>BARCINO</i> . LA RECUPERACIÓ DEL PATRIMONI DEFENSIU: LA MURALLA ROMANA
200-201	PLA <i>BARCINO</i> . LA BASÍLICA DELS SANTS MÀRTIRS JUST I PASTOR: LA CIUTAT CRISTIANA I VISIGODA
203-205	BIBLIOGRAFIA PUBLICADA SOBRE ARQUEOLOGIA DE BARCELONA
207-211	TEXTOS EN CASTELLANO. SÍNTESIS
213-217	ENGLISH TEXT. SUMMARY
219-223	TEXTES EN FRANÇAIS. RÉSUMÉ
225-229	NORMES DE PRESENTACIÓ D'ORIGINALS A QUARHIS

Presentació

JOAN ROCA I ALBERT
Director del MUHBA

LA PERSPECTIVA ARQUEOLÒGICA AL MUSEU

El present número de *Quarhis* constitueix un bon reflex de les contribucions arqueològiques més recents al camp de la història i el patrimoni de Barcelona. Sense deixar de banda la continuació de línies de recerca que ja són un clàssic de la revista, com ara l'atenció als assentaments prehistòrics de la plana o els treballs dedicats a les noves tècniques i a la carta arqueològica, s'hi ressenyen les excavacions, en el marc del Pla Barcino, del tram de la muralla d'origen romà recentment exhumat i dins l'església dels Sants Just i Pastor, amb novetats que podrien modificar la nostra visió de la ciutat en temps visigòtics. Així mateix s'aborda la sistematització de les troballes arqueològiques recents des del punt de vista epigràfic i es presenta l'estudi comparatiu de les pintures tardoantigues del baptisteri, el qual esperem que ben aviat pugui gaudir d'una nova museografia.

Tanmateix, el que més destaca del *Quarhis* d'enguany és el repte que ha fet seu Julia Beltrán de Heredia de substanciar de manera monogràfica la part central del número, dedicada a "Barcelona, el camí de la capitalitat", amb un treball singular que compta amb un desplegament gràfic acuradíssim per glossar els resultats de les recerques arqueològiques efectuades al llarg del temps sobre el període comprès entre la fundació de Barcino i el segle XII. "*Barcino*, de colònia romana a *sede regia* visigoda, medina islàmica i ciutat comtal: una *urbs* en transformació" es configura així com una extensa i ambiciosa sistematització que de ben segur estimularà el debat científic entre les aportacions basades en les fonts materials i el discurs històric general; un debat historio-gràfic fonamental per fer avançar la recerca sobre la trajectòria bimil·lenària de Barcelona i per poder-ne oferir una visió museística més articulada.

Com ja hem comentat en anteriors edicions de la revista, el Centre de Recerca i Debat del MUHBA, en l'aposta per fer avançar el coneixement històric, ha de ser un lloc d'encontre entre els treballs científics més basats en fonts arqueològiques i els que parteixen principalment de fonts escrites, fomentant els estudis que tinguin en compte unes i altres fonts. En aquest aspecte, resulta molt fecunda la col·laboració amb l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (AHCB). A més de l'oportunitat que brinden els Congressos d'Història de Barcelona –com mostren els resultats ara publicats de l'XIè, *Presència i lligams territorials de Barcelona. Vint segles de vida urbana*, o la preparació del proper, sobre Barcelona i el mar, en què també participa el Museu Marítim–, hi ha diversos programes compartits entre MUHBA i AHCB. Esmentem-ne tan sols el darrer, *El proveïment alimentari de Barcelona al llarg del temps*, en el marc del qual s'han realitzat fa poc unes primeres jornades i es preparen nous estudis sobre els fons de cultura material custodiats pel Museu, que seran fonamentals per a la futura exposició *Alimentar Barcelona*. I ara que el Born Centre Cultural és a punt d'obrir les portes, dins dels actes del Tricentenari de 1714, serà també el bon moment per posar a disposició dels especialistes els treballs aportats al projecte des del Museu al llarg de gairebé una dècada, amb el cicle *La cultura material de 1700. Objectes arqueològics i recerca*, a càrrec de Julia Beltrán de Heredia i Núria Miró.

Tornant al que dèiem al principi, la present edició de *Quarhis* aborda també la continuació dels estudis sobre els primers pobladors de la plana barceloni-

na, amb un article dedicat al neolític antic i l'inici de l'edat de bronze a partir de les excavacions de 2005-2006 i amb una nota sobre el *Projecte Prehistòria al Pla de Barcelona*, comissariat per Anna G mez i Miquel Molist, de la Universitat Aut noma; el projecte culminarà properament en l'exposició organitzada pel Museu sobre els primers pobles pagesos de la plana. Cal destacar també l'apunt sobre el projecte *Tecnol nia*, que presenten Jaume Buxeda i Marisol Madrid, de la Universitat de Barcelona, en el qual està comprom s el Museu. Aquest projecte, que analitza els processos de difusió cultural en contextos colonials, des de les províncies romanes a l'expansió europea per Am rica i d'altres indrets del món, ofereix un enfocament molt útil per als compromisos del MUHBA, en el marc de la cooperació internacional de l'Ajuntament de Barcelona en el camp del patrimoni. Com en el cas d'*Alimentar Barcelona*, totes aquestes iniciatives relliguen tres missions bàsiques del Museu: la conservació dels béns custodiats, la recerca pluridisciplinar per posar-los en valor i el servei públic com a espai de coneixement històric i patrimoni cultural.

La confluència entre l'estudi historicoarqueol gic i la valoració patrimonial queda així mateix ben reflectida en altres recerques editades recentment dins la sèrie MUHBA Documents.  s el cas d'*El llegat fabril al nucli antic de Barcelona*, que presenta el cens de fàbriques i edificis actuals de Ciutat Vella amb activitat industrial entre el segle XVIII i principis del XX (MUHBA Documents, 6) i d'*Els refugis antiaeris de Barcelona*, que aborda els sistemes de defensa de la ciutat durant la guerra civil i s'endinsa en els criteris per al seu tractament dins del patrimoni històric de la ciutat (MUHBA Documents, 7). Cal també destacar que enguany s'ha publicat, fora de col lecci , el volum *La intervenció arqueològica a les necr polis històriques. Els cementiris jueus*, que recull els resultats de les jornades organitzades pel Museu al respecte i la coneguda com a Declaració de Barcelona sobre el tema.

Tots aquests estudis són, alhora, susceptibles d'enriquir la Carta arqueològica de Barcelona, un instrument fonamental per a la documentació de la ciutat que és fruit d'un llarg i profitós procés de treball. El MUHBA va fer públics el desembre de 2010, els resultats per a l'àmbit del nucli antic i el cor de la plana (districtes de Ciutat Vella i Eixample) i dos anys després, com es ressenya a l'escrit de la seva impulsora principal, Carme Miró, el Servei d'Arqueologia la tenia acabada. La presentació, ara fa uns mesos, de la Carta completa i consultable en línia al Geoportal de l'Ajuntament pel tinent d'alcalde de Cultura, Coneixement, Creativit  i Innovació i pel director de Patrimoni, Museus i Arxius no marcava, però, un punt i final, sinó un punt de partida; en un altre article Carme Miró i Jordi Ramos mostren el potencial de la seva explotació en l'estudi de les vil les suburbanes i el *territorium* de Barcino, un tema que sens dubte es beneficiarà de les excavacions motivades pel pas de la línia ferroviària d'alta velocitat a l' rea de la Sagrera i Sant Andreu, que tan bons fruits estan donant.